

УДК 351

В. І. Юрченко,

к. н. з держ. упр., ст. викл. каф. економічної теорії та підприємництва,
Запорізький національний технічний університет

МАКРОЕКОНОМІЧНА ПОЛІТИКА СПРИЯННЯ МІЖРЕГІОНАЛЬНІЙ ЕКОНОМІЧНІЙ ІНТЕГРАЦІЇ В НАПРЯМКУ РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

У статті розглянуто макроекономічну політику сприяння міжрегіональній економічній інтеграції в напрямку розвитку національної економіки.

Macroeconomic politics of assistance of interregional economic integration in the direction of development of national economy is considered in the article.

Ключові слова : макроекономічна політика, міжрегіональна економічна інтеграція, національна економіка.

I. Вступ

Сучасна макроекономічна політика розвитку національної економіки, визначальними чинниками якої є послаблення регулюючої ролі держави і стимулювання розвитку конкурентного середовища, має неминучі наслідки розвитку регіональної асиметрії, що характеризується розширенням депресивності і бідності, послабленням механізмів міжрегіональної економічної інтеграції і нарощенням проблем розвитку національної економіки України. Надмірні регіональні відмінності умов життя населення сприймаються суспільством як порушення принципів соціальної справедливості і істотно впливають на політичну та економічну ситуацію країни.

II. Постановка завдання

Мета статті – розглянути макроекономічну політику сприяння міжрегіональній економічній інтеграції в напрямку розвитку національної економіки.

III. Результати

Економічна інтеграція – більш високий рівень співпраці, коли досягається органічна узгодженість в здійсненні відтворювального процесу окремих регіонів або країн. Кількісною ознакою інтеграції може служити доля взаємного товарообміну між регіонами або країнами в їх загальному зовнішньоторговому обігу. Говорити про реальну інтеграцію можна тоді, коли взаємний обмін переважає в структурі зовнішньоторгового обігу [3, с. 145].

Основою будь-якої інтеграції регіонів у межах держави є економічна складова, взаємна зацікавленість населення регіонів, підприємств, розташованих на цих територіях, і органів влади, що виражають їх інтереси, в спільній діяльності, спрямована на вдосконалення умов функціонування і відтворення суспільного капіталу. Це – загальна умова, яка реалізується на різних історичних етапах, в різному соціально культурному контексті. Кооперація регіональних підсистем може у зв'язку з цим істотно відрізнитися в різних державах, залежати від історичних традицій, системи територіального розміщення виробництва, диференціації рівнів економічного розвитку регіонів і ступеня їх забезпечення трудовими і матеріальними, у тому числі сировинними, ресурсами, що склалася.

В сучасних умовах основні економічні процеси, у тому числі і розвиток зв'язків, між країнами визначаються поведінкою господарюючих суб'єктів, яка диктується, передусім, прагненням максимізації прибутку і мінімізації ризиків. Розвиток міжрегіональних інтеграційних процесів всередині країни далеко не завжди відповідає цьому критерію. При об'єктивній перевазі збалансованого розвитку міжрегіональної торгівлі спостерігається зростання позитивного сальдо зовнішньоторговельних балансів регіонів з державами зарубіжжя.

Макроекономічна політика сприяння міжрегіональній економічній інтеграції має бути спрямована, передусім, на гармонізацію інтересів господарюючих суб'єктів з інтересами народногосподарськими. Представляється, що вона вимагає створення і включення таких механізмів, які підпорядковували б інтереси господарюючих суб'єктів загальнонаціональним. На цій основі можлива реалізація синергетичного ефекту зростання потенціалу розвитку територій на основі міжрегіональної інтеграції [4, с. 17].

Проте, неоднорідність соціально-економічного розвитку регіонів України, що склалася, робить значний вплив на структуру і ефективність розвитку національної економіки, стратегію і тактику інституціональних перетворень і соціально-економічну політику. Міжрегіональна диференціація посилилася при наростанні кризових явищ в економіці і переході до ринкових реформ.

Впродовж останніх років міжрегіональні відмінності істотно не змінюються, відсутність же позитивних змін є свідченням недостатнього розгляду проблем економічного і соціального розвитку різних груп регіонів при формуванні макроекономічної політики. Надмірні відмінності в умовах життя населення різних регіонів країни сприймаються суспільством як порушення принципів соціальної справедливості і можуть призводити до посилення відцентрових тенденцій і сепаратизму. Загальноекономічним чинником, що сприяє інтеграційним процесам, являється обумовлене ними розширення ринків, формування економічного простору, на якому великі підприємства втрачають монополічне положення, включаються механізми внутрішньогалузевої конкуренції, стимулюючі ресурсозберігання і технічне вдосконалення виробництва [1, с. 66].

Таким чином, на нашу думку, міжрегіональна економічна інтеграція є способом організації партнерської взаємодії учасників інтеграційного процесу, що забезпечує гармонізацію соціальних, економічних і екологічних інтересів і потреб регіонів в цілях підвищення якості життя їх населення. В якості додаткової ознаки регіональної інтеграції введена ознака, в основі якої лежать інституціонально закріплені інтеграційні зв'язки адміністративних, господарських систем і ринків.

Основними наслідками міжрегіональної економічної інтеграції є більш висока ступінь доданої вартості і стійкість економічних систем, підвищення якості і

науково-технічного рівня виготовлених товарів та послуг, вільний доступ до нових технологій та інформації, менші витрати виробництва, можливість використання накопиченого досвіду, системне об'єднання учасників співпраці, підвищення захисних бар'єрів на основі збільшеного потенціалу.

Основною рушійною силою розвитку міжрегіональної економічної інтеграції є вільна конкуренція суб'єктів господарювання - учасників інтеграційного процесу. В умовах ринку проблеми розвитку господарства регіону стають все більш складними, а галузеві і територіальні зв'язки все більш актуальними. Конкретизація цілей виступає у формі інтересів регіонів, що мають бути доступними для регіонального управління, якими є:

- відповідність рівня і способу життя населення, його окремих груп світовим стандартам;
- наявність регіональних бюджетно-фінансових і інших економічних засобів регулювання економіки;
- існування можливостей для використання трудових (виробничих, інтелектуальних) потенціалів населення, тобто місць застосування праці;
- функціонування інфраструктурно-забезпечених міжрегіональних зв'язків (господарських, соціальних, інших);
- стабільність суспільно-політичної і національно-етнічної системи.

Для забезпечення розвитку міжрегіональної економічної інтеграції в Україні необхідно розроблення в рамках регіональних стратегій соціально-економічного розвитку основних напрямів зміцнення ресурсного потенціалу регіонів та підвищення їх конкурентоспроможності в національній економіці. Ці стратегії повинні забезпечити:

- створення економічних, організаційних та нормативно-правових передумов для реалізації основних принципів сталого розвитку регіонів;
- здійснення реструктуризації економіки регіонів на основі запровадження інвестиційно-інноваційної моделі з урахуванням особливостей їх потенціалу;
- широкий розвиток підприємництва, насамперед малого та середнього бізнесу як головного чинника соціально-економічного розвитку регіонів, підвищення зайнятості населення, наповнення місцевих бюджетів;

- зміцнення економічної інтеграції регіонів на основі максимально ефективного використання їхніх конкурентних переваг;

- сприяння всебічному розвитку людського потенціалу на основі стабілізації та поліпшення демографічної ситуації, досягнення продуктивної зайнятості населення, розвитку соціальної інфраструктури;

- розбудову та модернізацію інфраструктури регіонального розвитку для підвищення інвестиційної привабливості регіонів, поліпшення умов запровадження передових інноваційних технологій;

- вдосконалення системи охорони довкілля та використання природних ресурсів, механізмів та інструментів вироблення та реалізації на регіональному рівні екологічної політики тощо.

Для реалізації визначених завдань необхідно розробити систему заходів щодо зміцнення ресурсного потенціалу на основі більш глибокого вивчення та оцінки природних, економічних, наукових, трудових ресурсів кожного регіону, розроблення механізмів участі державних структур в становленні і розвитку міжрегіональної економічної інтеграції.

Тому, на нашу думку, сьогодні макроекономічна політика сприяння міжрегіональній економічній інтеграції в умовах розвитку національної економіки повинна бути удосконалена за допомогою створення міжрегіональної економічної асоціації, яка повинна займатися соціально-економічними проблемами регіонів України.

Міжрегіональні економічні асоціації повинні розробляти різні міжрегіональні програми, які сприяють рішенню ключових проблем соціально-економічного розвитку регіонів в умовах розвитку національної економіки:

- раціонального розміщення продуктивних сил і поглиблення спеціалізації регіонів, що відповідає ринковим умовам господарювання;
- формування регіональних і міжрегіональних фінансово-інвестиційних інститутів;
- здійснення погодженої зовнішньоекономічної діяльності на державному та регіональному рівнях;
- розвитку міжрегіональної виробничої інфраструктури, соціального захисту населення, а також національних та екологічних інтересів населення;
- об'єднання асоціацій для вирішення великих, загальнодержавних економічних, екологічних і соціальних проблем спільно з державними органами влади;
- створення законодавчої бази для реалізації макроекономічної політики, міжрегіональної і міжнародної співпраці, підтримки і захисту вітчизняних виробників.

Позитивними напрямками діяльності міжрегіональних економічних асоціацій, на наш погляд, являються:

- здійснення постійно-діючого соціально-економічного моніторингу в регіоні на основі статистичних даних територій, виявлення динаміки економічних регіональних процесів, їх оцінка і прогноз;

- спільне формування концепцій, стратегій регіонального економічного розвитку, загальних методологічних підходів, узгодження макроекономічної політики територій за галузевими, функціональними напрямами; орієнтація на реалізацію політики імпортозаміщення деяких видів товарної продукції;

- організація розробки і реалізації програм за вирішенням найбільш важливих, загальних для території регіональних проблем; формування стратегії спільних територіальних державних замовлень;

- вироблення пропозицій по раціональному розміщенню продуктивних сил в регіоні, по встановленню кооперованих зв'язків між підприємствами; створення спільних міжрегіональних виробничих, ринкових структур;

- обмін досвідом територій із загальних питань соціально економічного розвитку, територіального управління, конкретними напрямами галузевого, міжгалузевого і функціонального характеру;

- об'єднання інтелектуальних можливостей для вирішення загальних для територій економічних, науково-технічних, соціальних проблем; проведення спільних наукових досліджень - організація регіональних науково-практичних конференцій, семінарів;

- організація інформаційного забезпечення територій та їх суб'єктів комерційно-виробничою, науково-технічною, зведеною статистичною інформацією;

- підготовка пропозицій державним органам влади з загального коригування курсу економічного розвитку країни, по окремим економічним проблемам, що мають державне, регіональне значення.

Важливим елементом діяльності адміністрації асоціації є об'єднання зусиль з главами місцевих державних адміністрацій в напрямку обговорення рішень складних економічних і соціальних проблем на державному рівні.

Одне із завдань асоціації - не втручатись в господарську діяльність товаровиробників, забезпечувати і регулювати соціально-економічний розвиток регіонів України, що входять до її складу, зміцнювати і розвивати міжрегіональні господарські зв'язки. Об'єднання зусиль і фінансових ресурсів регіонів України дозволять вирішувати міжрегіональні проблеми економічного, соціального, екологічного характеру, здійснювати великі інвестиційні проекти, сприяти кооперації виробництв, формуванню різних форм управління виробничими процесами міжгалузевих корпорацій, компаній, консорціумів.

IV. Висновки

Отже, основу механізму підвищення конкурентоспроможності національної економіки України повинен складати інструментарій державної підтримки регіональної інтеграції господарюючих суб'єктів на основі формування міжрегіональних економічних асоціацій. Ключовою передумовою утворення таких стійких регіональних економічних об'єднань є інтенсивний рух як товарів, так і капіталу між його учасниками. У ринкових умовах міжрегіональна економічна інтеграція, ґрунтована на взаємній довгостроковій зацікавленості в стабільних, надійних економічних зв'язках, взаємній компенсації їх природно-ресурсних, економічних, інтелектуальних і соціальних складових стає практично затребуваною, а розвиток міжрегіональної економічної інтеграції вимагає якісно нових управлінських

механізмів і технологій. В цілому, в Україні існує невживаний потенціал розвитку міжрегіональної економічної інтеграції на основі максимального використання накопиченого позитивного досвіду і поліпшення інвестиційного клімату, що є потужним чинником стимулювання інтеграційних процесів.

V. Література

1. Баженова Ю.В. Макроекономічне регулювання в державі та сучасні напрями моделювання макроекономічної політики / Ю.В. Баженова // Формування ринкових відносин в Україні, 2009. – № 2(93). – С. 65-70.
2. Губа А.В. Вплив процесів економічної інтеграції на соціально-економічний розвиток країн / А.В. Губа // Формування ринкових відносин в Україні, 2012. – № 6. – С. 67-70.
3. Панухник О.В. Інтеграція як економічний процес комплексного розвитку регіону / О.В. Панухник // Формування ринкових відносин в Україні, 2009. – № 1 (92). – С. 143-147.
4. Радзівський С.О. Моделювання взаємодії інтеграційних процесів і конкурентоспроможності національної економіки / С.О. Радзівський // Формування ринкових відносин в Україні, 2011. – № 7-8. – С. 16-19 (№ 8).
5. Яскал І.В. Удосконалення методів визначення напрямків і форм виробничо-ресурсної інтеграції у регіоні / І.В. Яскал // Регіональна економіка, 2010. – № 2. – С. 23-32.

Стаття надійшла до редакції 15.11.2012 р.

ТОВ "ДКС Центр"